

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Creativiteit en spel in gesprekken met kinderen, adolescenten en hun gezin

Workshop met John Burnham, 12 juni 2009, Interactie-Academie, Antwerpen.

Toen ik de aankondiging van deze studiedag in handen kreeg, heb ik niet lang getwijfeld over deelname. In mijn praktijk ontmoet ik nogal eens cliënten die het 'praten over' moeilijk vinden. Het zoeken naar een andere taal die wel aansluit, is dan vaak een grote uitdaging. Ik hoopte op deze studiedag inspiratie op te doen.

Burnham werkt als systemisch psychotherapeut en is hoofd van de opleiding gezinstherapie in Parkview Clinic te Birmingham. Naast zijn diverse publicaties over onder andere systemische psychotherapie (Burnham, 1986) heeft ook zijn model Approach, Method and Technique hem heel wat naamsbekendheid gegeven (Burnham, 1992).

Burnham blijkt een inspirerend verteller. De workshop is doorspekt met eigen theoretische bedenkingen en tal van voorbeelden. De rode draad door zijn workshop is het concept 'creativiteit'. Met dit begrip verwijst hij enerzijds naar een genre van therapeutische technieken. Anderzijds gebruikt hij het begrip ook als een lens waardoor we kunnen kijken naar onszelf als therapeut, naar onze werkwijze en naar onze cliënten.

Burnham start zijn betoog met een stukje zelfreflectie. Hij vertelt over

zijn jarenlange zoektocht naar de juiste manier om gezinstherapie te doen en naar welk soort therapeut hij was of wilde zijn. Toen hij aan het begin van zijn carrière in contact kwam met de teksten van Minuchin deed hij aan structurele gezinstherapie, en toen iets later de teksten van Haley op zijn pad kwamen, werd hij plots strategisch therapeut. Vervolgens kwam hij in contact met de Milanese benadering en begon hij zich te scholen in het stellen van circulaire vragen. Terugkijkend op die periode herkent hij een patroon dat hij benoemt als 'falling in love with the new and abandoning the old'. Telkens opnieuw eigende hij zich een bepaald model en daarbij ook een bepaalde identiteit als therapeut toe en verliet hij het oude model. Waarom echter een bepaald model verlaten? Waarom niet de verschillende scholen en hun methodieken beschouwen als een ecologie van ideeën, waarbij de nadruk verlegd wordt van de vraag 'Welk soort therapeut ben ik?' naar 'Hoe, met welke ideeën en methodieken, kan ik met dit gezin een context van samenwerking creëren? Hoe sluit ik aan bij dit gezin?' In het zoeken naar aansluiting bij een bepaald gezin vind je jezelf als therapeut als het ware telkens opnieuw uit.

De talrijke ideeën en technieken uit de verschillende scholen bieden daartoe inspiratie, en worden gerecycleerd in een context van nieuwsgierigheid en samenwerking. ‘Jezelf steeds opnieuw uitvinden’ maakt je volgens Burnham tot een creatief therapeut.

Een creatief therapeut zijn vraagt zowel om rigoureuze als om verbeelding. Soms heb je als therapeut van die momenten waarop je plots iets wilt uitproberen – een ingeving van het moment. Vaak hebben dergelijke momenten onvoorziene positieve effecten op cliënten, terwijl je niet altijd kunt verklaren of benoemen waarom. Op die momenten is ‘de verbeelding’ aan het werk; het zijn momenten van inspiratie, speelsheid en spontaniteit.

Rigoureuze zijn daarentegen is volgens Burnham de kwaliteit die je gebruikt als je de ingeving van het moment probeert te verbinden met een stukje theorie, nadenkt over hoe je die ook in andere situaties zou kunnen gebruiken of uitzoekt in welke vormen je ingeving van het moment nog gegoten zou kunnen worden. Dat vraagt heel wat denk- en oefenwerk. Anderzijds kan het ook gebeuren dat een bepaalde techniek op je pad komt waarmee je rigoureuze aan de slag gaat. Je wilt het onder de knie krijgen, je gaat oefenen. Juist in dat rigoureuze denk- en oefenwerk schuilt vervolgens de mogelijkheid om het op een speelse manier toe

te passen op een onvoorziën moment.

Volgens Burnham kun je het concept ‘creativiteit’ toepassen op drie verschillende niveau’s die onderling met elkaar verbonden zijn. Creativiteit kan betekenen dat je als therapeut reflecteert over ‘waarom je doet wat je doet’, waardoor je een bepaalde mate van creativiteit kunt bereiken in je benadering tot therapie (‘approach creativity’). Door jezelf vragen te stellen als ‘wat heeft je aangetrokken in de systeemtherapie?’, ‘welke woorden zou je gebruiken om je manier van werken te omschrijven?’ of ‘voor welke cliënten zou jij net dat ietsje verder gaan?’, creëer je een besef dat je toestaat om ook andere benaderingen uit te proberen.

Creativiteit kan echter ook betekenen dat je reflecteert over de methodes die je aanwendt om je benadering te realiseren, waardoor je een bepaalde mate van ‘method creativity’ kunt creëren.

Ten slotte spreekt Burnham ook nog van ‘technique creativity’, waarmee hij verwijst naar de reflexiviteit die je kunt ontwikkelen over wat je doet als je je benadering en methode in de praktijk omzet. Wat doe je bijvoorbeeld als je exploreert? Welke technieken gebruik je daartoe? Stel je vooral vragen? Welke soort vragen heb je tot je beschikking? In welke vorm giet jij je vragen? Of gebruik je andere technieken, zoals bijvoorbeeld tekeningen,

om contexten rond gevoelens te verkennen?

Voor al in de voormiddag weet Burnham zijn publiek te prikkelen met zijn spontane, humoristische en verhalende stijl. De talrijke voorbeelden en oefeningen hebben mij heel wat stof tot nadenken gegeven. Ik werd geconfronteerd met de routines waarin ik als ... *mijn veilige zone* ... therapeut verzand was. Ik realiseer me hoe 'vragen stellen' en 'luisteren' mijn veilige zone zijn, waardoor ik een wereld aan methoden en technieken aan mij voorbij liet gaan die in het werken met mijn cliënten meer aansluiting en vernieuwing zouden kunnen brengen. In de namiddag had ik meer moeite Burnham te volgen. Een opeenvolging van verschillende voorbeelden zonder referentie naar de rode draad in zijn verhaal maakte het minder overzichtelijk en helder.

Al met al kijk ik terug op een meer dan geslaagde studiedag, waarbij woorden

als 'verfrissend' en 'prikkelend' iets van de effecten weergeven die ik daags nadien heb mogen ervaren in mijn therapieruimte. Ik merk dat ik bewuster ben gaan nadenken over de vorm waarin ik mijn gesprekken giet, en sneller durf af te stappen van mijn routineuze 'praten over'. Samen met cliënten ga ik daadwerkelijk aan de slag met hun verhalen. Hierdoor is het niet alleen 'praten over', maar ook 'doen met'. Een verandering die heel wat meer animo mijn praktijk binnenbrengt.

Thomas Fondelli

Literatuur

- Burnham, J. (1986). *Family therapy: first steps toward a systemic approach*. London: Routledge.
- Burnham, J. (1992). Approach – method – technique: making distinctions and creating connections. *Human Systems*, 3, 3–26.

Systeem en trauma

Studiedag van de NVRG in samenwerking met het Psychotraumacentrum Zuid-Nederland, 19 juni 2009, 's-Hertogenbosch.

Deze studiedag gaat mede de boeken in vanwege het kilometerslange fileleed dat we te verstouwen kregen alvorens

we daadwerkelijk konden beginnen. Het was dan ook prettig te bemerken dat ik, ondanks dat ik te laat was, toch